

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПРУДЕНЦІЙНОГО НАГЛЯДУ ЗА ПРОФЕСІЙНИМИ УЧАСНИКАМИ ФОНДОВОГО РИНКУ

PRUDENTIAL SUPERVISION OF THE PROFESSIONAL PARTICIPANTS IN SECURITIES MARKET: CONCEPT AND CONTENT

Плотнікова М.В.,
к.ю.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
та фінансового права

Калусенко А.І.,
магістрант

*Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету*

У статті досліджується зміст пруденційного нагляду на ринку цінних паперів, який спрямований на професійних учасників фондового ринку. Пруденційний нагляд за професійними учасниками фондового ринку має на меті належний захист інвесторів та забезпечення стабільності фондового ринку. Його змістом є взаємодія між Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та професійними учасниками стосовно дотримання останніми пруденційних нормативів. Поняття пруденційного нагляду визначено через повноваження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Ключові слова: пруденційний нагляд, ринок цінних паперів, професійні учасники фондового ринку, пруденційні нормативи, стабільність фондового ринку.

В статье исследуется содержание пруденциального надзора на рынке ценных бумаг, направленного на профессиональных участников фондового рынка. Целью пруденциального надзора за профессиональными участниками фондового рынка является обеспечение надлежащей защиты инвесторов и обеспечение стабильности фондового рынка. Его содержанием является взаимодействие между Национальной комиссией по ценным бумагам и фондовому рынку и профессиональными участниками относительно соблюдения последних пруденциальных нормативов. Понятие пруденциального надзора определено через полномочия Национальной комиссии по ценным бумагам и фондовому рынку.

Ключевые слова: пруденциальный надзор, рынок ценных бумаг, профессиональные участники фондового рынка, пруденциальные нормативы, стабильность фондового рынка.

It's been recognized that the government needs to regulate the stock market. The scope and content of such influence is forming an essence of the government control of the stock market. The stock market participants are issuers investors self-regulatory professional organizations. Among listed above entities the self-regulatory organizations are the ones to have the government control in the stock market since the credibility of their performance influences the market stability. In order to achieve such stability the National Securities Commission adopts prudential regulations for the participants. It must be noted that the control over participants will be unsecured for the lack of supervision. That's why the Commission has a right to implement prudential supervision over the stock market entities in order for the participants to comply with the regulations. Based on the definition analysis of the prudential regulations in the financial stock markets which is written in the law and offered in the economic and legal literature, the purpose and understanding of the regulations over the stock market participants is defined. Thanks to the implementation of the prudential regulations by the self-regulatory professional organizations of the stock market the financial discipline is ensured.

Based on the analysis of the laws it's determined that the essence of the prudential regulations of the stock market lies in the interaction between the National Commission on securities and stock market and participants in connection with a control over the compliance of the prudential regulations and balance them in accordance with the statutory requirements in case of the deviation. It should be understood that the measure system under the prudential control over the participants by the National Commission on securities and stock market directed to comply with the legal requirements, level of the creditworthiness of the professional participants and factors. It is influenced by the stability analysis of the stock market and implementation of measures for the participants to prevent their inability to pay in order to protect investors and to stabilize the stock market.

Key words: prudential supervision, securities market, professional participants in securities market, prudential standards, stability of securities markets.

Ринок цінних паперів (фондовий ринок) об'єктивно потребує державного впливу, який повинен забезпечувати як стабільність фінансового ринку країни в цілому, так і захист інтересів конкретних його суб'єктів. Обсяг і зміст цього впливу в країні залежить від багатьох факторів, зокрема рівня економічного розвитку, рівня економічних свобод в країні тощо, і полягає у здійсненні державного регулювання ринку цінних паперів. Слід відмітити, що повноваження відповідних органів державної влади зі здійснення такого регулювання будуть ефективно реалізовуватися за умови наділення цих органів повноваженнями здійснювати контроль за діяльністю учасників фондового ринку щодо відповідності встановленим вимогам та нормативам. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» [1], однією з форм державного регулювання ринку цінних паперів є пруденційний нагляд за професійними учасниками фондового ринку, поняття та зміст якого в даному Законі не визначається. Хоча у ст. 29 Закону України «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових

послуг» [2] пруденційний нагляд розглядається як складова частина загальної системи нагляду, що проводиться органами, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, а також визначено основні напрямки його здійснення, зміст пруденційного нагляду на ринку цінних паперів окремо не характеризується.

У зв'язку з тим, що діяльність професійних учасників фондового ринку потребує не тільки належної регламентації, але й ефективно організованого нагляду, який би забезпечував стабільності фінансових ринків, забезпечував інтереси інвесторів на ринку цінних паперів, вважаємо, що дослідження такої форми державного регулювання на ринку цінних паперів в Україні, як пруденційний нагляд за професійними учасниками фондового ринку є актуальним. Визначення змісту пруденційного нагляду дасть можливість визначити основні напрямки та принципи його здійснення, сформулювати напрямки його вдосконалення.

Питання пруденційного нагляду на фондовому ринку досліджувалися переважно в працях представників економічної науки, зокрема: Н. М. Внукова [3], Т. Д. Косова [4],

А. І. Топішко [5], які аналізують важливість запровадження пруденційних нормативів для забезпечення стійкості як фондового ринку, так і фінансового ринку в цілому. Представники науки державного управління вказують на необхідність контролю як елементу регулюючого впливу держави на фондовий ринок, зокрема О. О. Калюга [6], О. В. Кіктенко [7], проте не характеризують його змісту. В юридичних наукових джерелах пруденційному нагляду за професійними учасниками фондового ринку приділяється недостатня увага. Зокрема, пруденційне регулювання як основний господарсько-правовий засіб державного регулювання на ринках небанківських фінансових послуг розглядала Г. М. Шовкопляс, визначаючи його при цьому як захід впливу на діяльність суб'єктів ринку фінансових послуг [8]. В. І. Полюхович [9] визначає нагляд як одну зі складових державного контролю на фондовому ринку, О. Р. Ящишак [10], характеризуючи організаційно-правові аспекти державного регулювання фондового ринку, також згадує пруденційний нагляд, однак його характеристика не надається. Тому уявляється актуальним вивчення змісту пруденційного нагляду на ринку цінних паперів, який здійснюється за його професійними учасниками.

Метою статті є визначення поняття пруденційного нагляду за професійними учасниками фондового ринку в Україні та характеристика його змісту.

Наглядова діяльність на ринках фінансових послуг отримала назву пруденційного (тобто розсудливого, від англ. «prudential») нагляду завдяки новому змісту цієї діяльності, порівняно з державним надглядом взагалі. Метою обмеження здійснення пруденційного нагляду можна, наприклад, визначити на підставі аналізу змісту ст. 126 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Так, метою його здійснення є: 1) захист інвесторів, депозитаріїв, власників полісів або осіб, перед якими постачальник фінансових послуг має зобов'язання довірчої особи; 2) забезпечення цільності та стабільності фінансової системи країни. При цьому його заходи не повинні бути: а) більш обтяжливими, ніж це необхідно для досягнення мети, б) більш дискримінаційними стосовно постачальників фінансових послуг іншої держави у порівнянні з подібними власними постачальниками фінансових послуг, в) в процесі здійснення наглядових заходів не повинно здійснюватися розголошення наглядовим органом держави інформації, яка стосується справ та рахунків індивідуальних клієнтів, або будь-якої конфіденційної інформації чи інформації, що є об'єктом приватної власності, яка знаходиться у розпорядженні державних установ [11].

В юридичній науковій літературі даному питанню приділяється незначна увага. Зокрема, О. Р. Ящишак, досліджуючи механізм державного регулювання ринку фінансових послуг визначає пруденційний нагляд як один з методів нагляду, що полягає у постійному моніторингу за встановленими економічними нормативами [10, с. 139]. Аналізуючи такий підхід, слід вказати на занадто вузьке розуміння пруденційного нагляду, що зводить його зміст тільки до формальних перевірок дотримання конкретними установами визначених законодавством показників. Як слушно зазначає відомий американський економіст Ф. Мішкін, пруденційний нагляд за фінансовими установами не повинен включати тільки аналіз дотримання ними показників на певний момент часу, а повинен включати перевірку надійності практики управління ними щодо контролю ризику [12, с. 16]. Тобто змістом пруденційного нагляду повинно бути проведення ґрунтовного аналізу діяльності окремих фінансових установ, визначення ймовірності їх неплатоспроможності за рахунок вивчення якості їх роботи, визначення впливу діяльності окремої фінансової установи на весь фінансовий ринок.

Загальне законодавче визначення пруденційного нагляду, який здійснюється на ринках фінансових послуг, міститься у ст. 29 Закону України «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг». В ній визначається, що пруденційний нагляд базується на регулярному проведенні оцінки загального фінансового стану фінансової установи, результатів діяльності системи та якості управління нею, дотриманні обов'язкових нормативів та інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами [2]. Таким чином, законодавче визначення змісту пруденційного нагляду включає й оцінку ризику діяльності фінансової установи.

У науковій економічній літературі зміст даного поняття визначається ще ширше. Так, О. В. Корват визначає пруденційний нагляд як сукупність функцій державного регулювання ринків фінансових послуг, у процесі виконання яких регулятором здійснюється контроль відповідності рівня платоспроможності фінансових установ і факторів, що на неї впливають, вимогам законодавства; контроль стійкості ринку фінансових послуг; виправні та запобіжні заходи для запобігання неплатоспроможності фінансових установ та попередження дестабілізаційних процесів і явищ на ринку фінансових послуг з метою належного захисту споживачів [3, с. 14]. Тобто дослідник включає до змісту пруденційного нагляду, по-перше, діяльність з оцінки фінансового ринку в цілому, а, по-друге, застосування виправних та запобіжних заходів до його учасників. На нашу думку, такий підхід є виправданим, тому що дозволяє повністю охарактеризувати зміст пруденційного нагляду, який повинен досягати зазначеної вище мети.

Стосовно розуміння безпосередньо пруденційного нагляду на фондовому ринку, можна навести підхід щодо його визначення як системи наглядових процедур Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за дотриманням фінансовою установою, зокрема торговцем цінними паперами, пруденційних показників, що зменшує ризики невиконання їх зобов'язань перед клієнтами [5]. На нашу думку, таке розуміння пруденційного нагляду на ринку цінних паперів є занадто вузьким і не відображає змісту цієї діяльності.

Надамо власне бачення змісту пруденційного нагляду, який здійснюється на фондовому ринку. Ринок цінних паперів України за роки незалежності пройшов довгий шлях свого становлення і попри багато проблем, зумовлених фінансовою кризою, нестабільністю економічної ситуації в Україні тощо, продовжує розвиватися. Надійне та стабільне функціонування фондового ринку забезпечується шляхом реалізації регуляторних та наглядових повноважень Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, які визначені в Законі України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні».

До учасників фондового ринку України належать емітенти або особи, що видали неемісійні цінні папери, інвестори в цінні папери, інституційні інвестори, професійні учасники фондового ринку, об'єднання професійних учасників фондового ринку, у т. ч. саморегулювальної організації професійних учасників фондового ринку (ч. 2 ст. 2 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок»). Види професійної діяльності на фондовому ринку визначені у ст. 16 вказаного Закону, до них належать: діяльність з торгівлі цінними паперами; діяльність з управління активами інституційних інвесторів; депозитарна діяльність; діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку; клірингова діяльність. Саме діяльність професійних учасників фондового ринку, які виступають як посередники, підлягає найбільшому регулюванню та контролю, що пояснюється необхідністю захисту прав інвесторів та стабільністю фінансового ринку в цілому. Той факт, що ці посередники не підпорядковані Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку, свідчить про те, що контрольна функція в цій сфері реалізується саме шляхом

здійснення пруденційного нагляду за професійними учасниками фондового ринку.

У Законі України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», як уже зазначалося, не визначено змісту пруденційного регулювання професійних учасників фондового ринку, хоча в п. 37-5 ч. 2 ст. 7 зазначається, що Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку встановлює пруденційні нормативи щодо професійних учасників фондового ринку. Визначення пруденційних нормативів як кількісних та якісних показників, встановлених Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку з метою здійснення пруденційного нагляду, обов'язкові для дотримання професійними учасниками фондового ринку, надано в п. 16 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» [13].

Порядок здійснення пруденційного нагляду в даній сфері регулюється двома нормативними актами: Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 01 жовтня 2015 р. № 1597 «Про затвердження Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками» [14] та рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 01 грудня 2015 р. № 2021 «Про затвердження Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку» [15].

У Положенні № 1597 визначено ризики професійної діяльності на фондовому ринку та перелік пруденційних нормативів окремо для кожного виду професійної діяльності на фондовому ринку, а також вимоги до внутрішньої системи запобігання та мінімізації впливу ризиків установи.

Аналіз Положення № 2021 дозволяє визначити, що зміст пруденційного нагляду за професійними учасниками фондового ринку охоплює здійснення таких дій: 1) встановлення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку пруденційних нормативів; 2) розрахунок професійними учасниками пруденційних нормативів станом на кінець робочого дня та станом на кінець останнього дня кожного місяця; 3) подання інформації про результати розрахунку пруденційних нормативів та даних, на основі яких здійснюється їх розрахунок, професійними учасниками; 4) перевірка Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку дотримання професійним учасником вимог щодо переліку, порядку розрахунку та нормативних значень пруденційних показників, відповідності розрахованих значень пруденційних показників встановленим нормативним значенням, а також подання інформації про результати розрахунку пруденційних нормативів та даних, на основі яких здійснювався їх розрахунок, у встановлені строки та у повному обсязі; 5) подання до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку професійним учасником у випадку суттєвого відхилення (на 20 і

більше відсотків) показників від нормативного значення впродовж строків, встановлених Положенням, плану заходів щодо поліпшення свого фінансового стану; 6) виокремлення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку професійного учасника для здійснення індивідуального нагляду після подання ним плану заходів щодо поліпшення свого фінансового стану та здійснення моніторингу виконання плану заходів.

Слід відмітити, що оцінювання того, чи дотримані вимоги до внутрішньої системи запобігання та мінімізації впливу ризиків професійного учасника Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку може здійснювати лише для з'ясування причин недотримання пруденційних нормативів та аналізу факторів, що спричинили відхилення. Тоді як, на наш погляд, оцінка внутрішньої системи запобігання та мінімізації впливу ризиків професійного учасника обов'язково повинна здійснюватися як при суттєвому відхиленні пруденційних нормативів, так і під час проведення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку планових перевірок професійних учасників фондового ринку.

Викладене дає підстави визначити, що пруденційний нагляд за професійними учасниками фондового ринку є складовою системи нагляду на фінансовому ринку. Завдяки здійсненню пруденційного нагляду за професійними учасниками фондового ринку забезпечується фінансова дисципліна професійних учасників фондового ринку. Метою пруденційного нагляду за діяльністю професійних учасників на фондовому ринку є захист інвесторів та забезпечення стабільності фондового ринку, яка є однією з умов забезпечення стабільності фінансового ринку України в цілому.

Проведений аналіз нормативного регулювання пруденційного нагляду за професійними учасниками фондового ринку дозволяє стверджувати, що порядок здійснення такого нагляду потребує удосконалення в частині встановлення обов'язку Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку здійснювати не тільки перевірку відповідності діяльності такого учасника нормативним значенням пруденційних показників, а й проведення оцінки його внутрішньої системи запобігання та мінімізації впливу ризиків.

Таким чином, під пруденційним наглядом за професійними учасниками фондового ринку слід розуміти систему заходів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, спрямованих на визначення відповідності вимогам законодавства рівня платоспроможності професійних учасників фондового ринку та факторів, що на неї впливають, аналіз стійкості фондового ринку та застосування заходів впливу до професійних учасників фондового ринку для запобігання їх неплатоспроможності з метою належного захисту інвесторів та забезпечення стабільності фондового ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30 жовтня 1996 року № 448/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80/print>.
2. Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14/print>.
3. Внукова Н. М. Пруденційний нагляд у сфері страхування : монографія / Н. М. Внукова, О. В. Корват, Н. С. Олешко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 260 с.
4. Косова Т. Д. Пруденційне регулювання депозитарного обліку цінних паперів в Україні / Т. Д. Косова // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2014. – № 4. – С. 98–103.
5. Торгівля цінними паперами в Україні : навчальний посібник / А. І. Топішко [та ін.]. – К. : АДС УМКЦентр, 2008. – 307 с.
6. Калюга О. О. Механізми державного регулювання фондового ринку / О. О. Калюга // Теорія та практика державного управління. – 2010. – Вип. 4. – С. 316–321.
7. Кітченко О. В. Питання державного регулювання балансу фондового ринку України та його саморегулювання / О. В. Кітченко // Держава та регіони. Серія : Державне управління. – 2013. – № 4 (44). – С. 19–22.
8. Шовкопляс Г. М. Пруденційний нагляд як основний господарсько-правовий засіб державного регулювання на ринках небанківських фінансових послуг / Г. М. Шовкопляс // Актуальні питання правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні : монографія / Г. М. Шовкопляс, С. В. Глібо, І. О. Ониськів. – Х. : Право, 2016. – С. 27–36.
9. Полухович В. І. Державний контроль на фондовому ринку як форма реалізації організаційно-господарської функції державного регулювання / В. І. Полухович // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. – 2012. – № 1(13). – С. 158–162.

10. Ящицка О. Р. Державне регулювання ринку фінансових послуг в Україні : організаційно-правовий аспект : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О. Р. Ящицка. – К., 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/934/1/%D0%B4%D1%96%D1%81%D0%B5%D1%80.pdf>.

11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/print.

12. Prudential Supervision : Why Is It Important and What Are the Issues? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nber.org/papers/w7926 DOI: 10.3386/w7926.

13. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23 лютого 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/print>.

14. Про затвердження Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 01 жовтня 2015 року № 1597 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1311-15/print>.

15. Про затвердження Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 01 грудня 2015 року № 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1599-15/print>.

УДК 351.814:339.56

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ У МІЖНАРОДНОМУ ПОВІТРЯНОМУ СПОЛУЧЕННІ: МИТНИЙ АСПЕКТ

NORMATIVELY LEGAL ADJUSTING OF TRANSPORTATIONS IN INTERNATIONAL AIR REPORT: CUSTOM ASPECT

Прокопенко В.В.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри морського та митного права
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена дослідженню нормативно-правового регулювання діяльності повітряного транспорту України, яка пов'язана з переміщенням через митний кордон України. З'ясовано, що в чинному законодавстві України застосовуються споріднені поняття «повітряний транспорт», «авіаційний транспорт», які не є тотожними. Акцентується увага на дискусії в науковій літературі відносно питання співвідношення понять «повітряний транспорт» і «авіаційний транспорт». Запропоновано внесення відповідних змін у чинне законодавство України щодо використання однакової термінології у досліджуваній сфері.

Ключові слова: авіаційний транспорт, авіація загального призначення, державна авіація, комерційна авіація, міжнародні нормативні акти, національні нормативні акти, повітряний транспорт, цивільна авіація.

Статья посвящена исследованию нормативно-правового регулирования деятельности воздушного транспорта Украины, связанного с перемещением через таможенную границу Украины. Установлено, что в действующем законодательстве Украины применяются родственные понятия «воздушный транспорт», «авиационный транспорт», которые не являются тождественными. Акцентируется внимание на дискуссии в научной литературе относительно вопроса соотношения понятий «воздушный транспорт» и «авиационный транспорт». Предложено внесение соответствующих изменений в действующее законодательство Украины относительно использования одинаковой терминологии в исследуемой сфере.

Ключевые слова: авиационный транспорт, авиация общего назначения, государственная авиация, коммерческая авиация, международные нормативные акты, национальные нормативные акты, воздушный транспорт, гражданская авиация.

The article is sanctified to research of the normatively legal adjusting of activity of air transport, that is related to moving through the custom border of Ukraine. It is found out, that a concept «air transport», «aviation transport», are used in some legislative acts of Ukraine in parallel. In other legislative acts a legislator operates or by a concept «aviation transport», or «air transport». It is underlined that in international conventions in the field of international air reports is used concept «air transport». Attention is accented on discussions in scientific literature in relation to the question of correlation of concepts «air transport», «aviation transport».

Certainly, that for the decision of question of identical application of conceptual-categorical apparatus in the Ukrainian legislation, taking into account aspiration of Ukraine in relation to implementation of international norms, rules and standard sin the national legislation of Ukraine and position of International organization of civil aviation in relation to operating in conventions, standards, regulations exceptionally by a term «air transport», it is necessary to conduct the revision of normative acts of Ukraine in the field of international air reports in relation to replacement in texts of corresponding acts of concept «aviation transport» on a concept «air transport».

It is set that for citizens, that move an air transport through the state boundary of Ukraine, envisaged prohibitions and limitations in relation to transporting of separate objects, substances both in an airplane, and in a passenger salon.

It is found out, that national normatively legal providing of custom formalities there is the Custom code of Ukraine on an air transport, Law of Ukraine «On border control» and bylaw of Government of Ukraine and row of central executive (in industry of transport, finances, guard of state boundary and others like that) bodies.

Key words: aviation transport, aviation of the general setting, state aviation, commercial aviation, international normative acts, national normative acts, air transport, civil aviation.

Ступінь розвиненості транспортних мереж кожного виду транспорту як на рівні державного сполучення, так і на рівні міжнародного є важливою складовою економічного розвитку.

Повітряний транспорт є одним із наймолодших видів сполучення, проте властиві йому характеристики вирізняють його серед інших видів транспорту та поступаються

йому, завдяки чому кількість сфер застосування повітряного транспорту тільки збільшується, а загальна частка вантажообігу та пасажиропотоку поступово підвищується.

Враховуючи специфіку цього виду транспорту, то саме шляхи його руху – повітряні коридори, що проходять через повітряні кордони різних країн, простір Світового океану тощо, обумовили необхідність формування осо-